

Botkyrka kommun
Rektorn vid Falkbergsskolan

Beslut för grundskola

---

efter tillsyn av Falkbergsskolan
i Botkyrka kommun

Tillsyn i Falkbergsskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Botkyrka kommun under Hösten 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Falkbergsskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 11 och 12 december 2012.

Fakta om skolan

Falkbergsskolan ligger i kommundelen Tullinge i Botkyrka kommun. Skolan har för närvarande 341 elever i årskurs 6-9 och leds av en rektor som till sin hjälp har en biträdande rektor. Verksamheten är organiserad i fyra arbetslag, ett för varje årskurs. Elever i samma årskurs betraktas som en enda klass och grupperas flexibelt efter verksamhetens och elevernas behov. Syftet med organisationen är enligt verksamhetsredogörelsen att skapa de bästa möjliga lärsituationerna för eleverna.

Rektorn har det övergripande ansvaret för verksamheten, men har uppdragit åt den biträdande rektorn att ha huvudansvar för elevhälsoarbetet. Rektor har delegerat till mentorerna att efter beslut av den biträdande rektorn utarbeta åtgärdsprogram.

Våren 2012 nådde mellan 86 och 96 procent av eleverna i årskurs 6 enligt den nationella statistiken kravnivån i de olika delproven i det nationella ämnesprovet i engelska. I matematik nådde mellan 54 och 78 procent de olika delprovets kravnivå, och i svenska nådde mellan 72 och 92 procent kravnivån i de olika delproven. Resultatet i de olika delproven i engelska ligger ungefär på samma nivå som motsvarande resultat för riket, medan resultaten för matematik och svenska ligger under detta.

När det gäller eleverna i årskurs 9 nådde, enligt den nationella statistiken, 89 procent av eleverna målen i samtliga ämnen år 2012. Detta resultat ligger över motsvarande resultat för riket. Elevernas genomsnittliga meritvärde är 231,7, vilket ligger betydligt över motsvarande resultat för riket. Det finns en tydlig skillnad mellan flickors och pojkars resultat. Flickornas genomsnittliga meritpoäng år 2012 var cirka 23 poäng högre än pojkarnas. Denna skillnad har dock minskat de senaste åren, huvudsakligen beroende på att pojkarna har höjt sitt meritvärde. Sett över tid så har Falkbergsskolans resultat förbättrats; både när det gäller det genomsnittliga meritvärdet och andel elever som nått målen i samtliga ämnen.

Andelen elever behöriga till gymnasieskolans nationella program år 2012 uppgår till 100 procent för samtliga program. Detta är en förbättring från föregående år, då behörigheten till nationella program låg runt 95 procent för alla program.

När det gäller relationen mellan resultat på nationella ämnesprov jämfört med slutbetyg fick 16,5 procent av eleverna år 2012 högre slutbetyg än provbetyg i ämnet engelska, vilket är betydligt fler än motsvarande skillnad i riket på 7,8 procent. Detsamma gäller för skillnaden mellan provbetyg och slutbetygen i svenska där 23,5 procent av eleverna fick ett högre slutbetyg än provbetyg vilket kan jämföras med motsvarande värde i riket på 14,6 procent. Skolan har under flera år haft stora skillnader mellan provbetyg och slutbetyg i engelska, svenska. De nationella proven i matematik genomfördes 2012 men inga resultat är inrapporterade till Skolverket. Således finns ingen nationell statistik för förhållandet mellan resultaten på de nationella proven och slutbetygen i matematik för 2012 men nationell statistik från tidigare år visar på stora skillnader. Det nationella ämnesprovet i kemi som genomfördes 2012 visar att en stor andel av eleverna i Falkbergsskolan inte uppnådde målen.

Helhetsbedömning

Tillsynen av Falkbergsskolan visar en verksamhet som i huvudsak uppfyller kraven i skollagen och läroplanen. Rektorn tar ett övergripande ansvar för verksamheten och har en tydlig vision för hur hon vill att verksamheten ska utvecklas. Elevernas kunskapsresultat utvärderas kontinuerligt, och både elever och elevernas vårdnadshavare informeras fortlöpande om elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling samt frånvaro via ett digitalt system och utvecklingssamtal.

Den nationella statistiken visar att majoriteten av eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås. Tillsynen visar emellertid att skolan behöver förbättra sitt arbete med att stimulera de elever som lätt når kunskapskraven till att nå ännu bättre resultat. Skolan behöver också strukturera elevernas användning av datorer så att dessa, under lektionstid, i större utsträckning används till skolarbete. Skolan behöver också försäkra sig om att det finns en gemensam inställning till de ordningsregler som har beslutats för skolan.

Den nationella statistiken visar att det förekommer stora avvikelser mellan resultaten på de nationella proven och elevernas slutbetyg. Rektorn och lärarna har diskuterat dessa avvikelser som trots detta bestått flera år i rad, men inte vidtagit några konkreta åtgärder med anledning av avvikelserna. Intervjuer med lärare och skolledningen visar att det saknas ett gemensamt förhållnings-

sätt till de nationella provens betydelse för bedömning och betygssättning. Sammantaget behöver skolan se över sitt arbete med de nationella proven.

Skolinspektionen har tagit del av skriftliga bedömningar som upprättats för elever som fått ett icke godkänt betyg i ett avslutat ämne. Av de skriftliga bedömningarna som Skolinspektionen har tagit del av framgår att det på grund av bland annat hög frånvaro helt saknas underlag för att göra en bedömning av elevernas kunskaper. Skolinspektionen vill dock påpeka vikten av att skriftliga bedömningar också upprättas i de fall då eleverna har förvärvat kunskaper även om dessa inte räcker för ett godkänt betyg i ämnet. De förvärvade kunskaper ska då anges i den skriftliga bedömningen.

Skolan har, såvitt Skolinspektionen kan bedöma, en fungerande organisation för att ge särskilt stöd till elever som är i behov av detta. Rektorn behöver dock försäkra sig om att alla lärare är medvetna om att studiehandledning på modersmålet är en särskild stödåtgärd till elever. Studiehandledning på modersmålet ska därmed ges tills elever som är i behov av sådan handledning. Vidare behöver skolans åtgärdsprogram ses över så att de uppfyller författningarnas krav.

Skolledningen har god kunskap om det inre arbetet i skolan och har också påbörjat utvecklingsarbete inom flera områden för att ytterligare förbättra elevernas måluppfyllelse.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Botkyrka kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 30 april 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Botkyrka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att lärarna anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Se till att lärarna ger elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Av skollagen och läroplanen framgår att alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Undervisningen behöver därför anpassas till den enskilde elevens behov och förutsättningar. Vidare anges i skollagen att elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

I intervjun med rektorn och biträdande rektorn liksom i intervjun med lärarna framkommer att det på skolan finns en strävan att bedriva undervisning som anpassas efter elevernas behov och förutsättningar. Anpassning till elevernas förutsättningar och behov diskuteras på personalmöten och skolans specialpedagog ger handledning till lärarna om hur klassrumssituationen kan anpassas för att möta elevernas behov. Eleverna uppger i intervjun att det förekommer olika arbetssätt och material.

I intervjun med skolledningen framkommer dock att skolan behöver arbeta mer med att utmana de elever som lätt når målen. Att detta är ett utvecklingsområde bekräftas också i lärarintervjun. Eleverna beskriver i intervjun att de, efter att de är klara med en uppgift, eventuellt kan få extrauppgifter av läraren men det är sällan som de får en undervisning på en högre nivå. Eleverna uppger också i intervju att inte är särskilt roligt att gå i skolan. Av den enkät som har föregått Skolinspektionens besök på skolan framgår att mer än hälften av de svarande 74 eleverna i årskurs 9 anser att skolarbetet är för lätt för dem.

Vid de lektionsbesök som genomfördes under tillsynsbesöket bedrevs undervisningen till stor del med datorer. Alla elever i årskurs 7-9 har varsin bärbar dator som bland annat används för att söka fakta, skriva texter och framställa presentationer. Skolinspektionen noterade vid lektionsbesöken att en stor del av eleverna använder sina datorer till annat än skolarbete, till exempel för Facebook och YouTube, även under lektionstid och att detta inte uppmärksammas av lärarna. Skolinspektionen uppfattade också elevernas engagemang för undervisningen som lågt och ointresserat. Detta bekräftas i samtal med eleverna, även om eleverna också uppger att detta var ett större problem när datorerna var helt nya.

Bilden av att eleverna under undervisningstid ofta använder datorerna till annat än skolarbete bekräftas i intervjun med lärarna. I intervju med lärarna uppger dessa att de inte riktigt har hittat formerna för datoranvändningen och hur de ska förhindra att eleverna använder datorerna till annat än skolarbete under lektionstid. Även skolledningen och elevhälsan bekräftar att detta är ett utvecklingsområde. Skolinspektionen anser att undervisningens utformning behöver ses över så att den anpassas till en sådan nivå att det krävs ett engage-

mang hos eleverna, och att det inte ges utrymme för att använda datorerna till annat än skolarbetet.

Sammanfattningsvis gör Skolinspektionen bedömningen att undervisningen inte i tillräcklig grad anpassas och stimulerar eleverna till att nå längre i sin kunskapsutveckling. Botkyrka kommun föreläggs därför att vidta åtgärder för att åtgärda bristen.

Författning

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 § skollagen, Lgr 11 2.2 övergripande mål och riktlinjer

Trygghet och studiero

Bedömning

Botkyrka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att ordningsreglerna följs upp vid skolenheten.
- Se till att det för skolenheten finns en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur den ska följas upp.

Motivering

Enligt skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Det är rektorn som ska besluta om ordningsregler.

Falkbergsskolan har ordningsregler – trivselregler – i ett fåtal punkter, som benämns "Vett och etikett på Falkbergsskolan". I intervju med eleverna framkommer att varken elever eller lärare alltid följer dessa regler; bland annat är det elevernas ibland grova språkbruk som möter skiftande tolerans hos lärarna. Såväl i intervjun med elevhälsan som i intervjun med lärare bekräftas dessa skillnader.

I intervjuerna framkommer vidare att det finns beslutade regler kring de datorer eleverna fått. Dessa regler finns också angivna bland de ordningsregler som Skolinspektionen tagit del av. Eleverna berättar i intervjun att datorerna inte får användas till annat än skolarbete under lektionstid och om datorerna används till annat så ska dessa omhändertas av lärarna. Men både elever och lärare uppger att lärarna sällan eller aldrig omhändertar datorerna. Mot bakgrund av att det vid tillsynen framkommer att undervisningen påverkas negativt av elevernas datoranvändning, se ovan under Undervisning och lärande, är det av vikt att alla lärare följer de regler som har beslutats kring datoranvändningen.

Enligt skollagen ska arbetet mot kränkande behandling planeras och följas upp varje år genom att en plan mot kränkande behandling upprättas. I planen ska

skolan ge en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Det ska även framgå vilka av dessa åtgärder som ska påbörjas eller genomföras det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska finnas i efterföljande års plan.

Skolinspektionen har tagit del av Falkbergsskolans plan mot kränkande behandling. Planen innehåller en handlingsplan för arbetet mot kränkande behandling och omfattar bland annat rutiner för hantering och dokumentation av akuta och uppföljande åtgärder, metoder och åtgärdstrappa. Både elev/elev- och vuxen/elev perspektivet finns med i planen.

Planen saknar dock en redogörelse för de åtgärder som, efter en kartläggning av den nuvarande situationen på skolan, avses att genomföras under året. Planen innehåller inte heller någon redogörelse för genomförandet av föregående års åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

Skolinspektionen vill i sammanhanget nämna att Falkbergsskolans plan mot kränkande behandling är benämnd "Arbetsplan för läsåret 12/13 för likabehandling och mot kränkande behandling". Namnet till trots innehåller planen ingen information om likabehandling; varken diskrimineringsgrunderna eller hur skolan ska arbeta förebyggande och förhindrande mot diskriminering. Skolinspektionen vill därför erinra om diskrimineringslagens krav på att skolor också ska ha en plan för arbetet med likabehandling.

Utredningen visar att alla lärare och elever inte följer de ordningsregler som gäller på skolan. Vidare visar utredningen att Falkbergsskolans plan mot kränkande behandling inte uppfyller författningarnas krav. Botkyrka kommun föreläggs att åtgärda dessa brister.

Författning

5 kap. 5 §, 6 kap. 8 § skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Botkyrka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att studiehandledning på modersmålet ges till de elever som har behov av det.
- Se till att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas

Motivering

Enligt skolförordningen ska studiehandledning på modersmålet ges till de elever som har behov av detta.

Både skolledningen och lärarna uppger i intervjuerna att Falkbergsskolan får fler och fler elever som har utländsk bakgrund och varierade kunskaper i svenska språket. Vissa av dessa elever skulle enligt lärarna vara behjälpta av studiehandledning på sitt modersmål för att bättre kunna tillgodogöra sig undervisningen. Vidare framkommer i lärarintervjun att inte alla lärare är familjära med begreppet studiehandledning på modersmålet och därför inte föreslår detta som en särskild stödåtgärd. De lärare som känner till begreppet uppger att studiehandledning på modersmålet inte ges på Falkbergsskolan, trots att det finns elever som är i behov av detta. I det avslutande samtalet med rektorn framkommer att möjligheter till studiehandledning på modersmålet finns, och också utnyttjas i flera fall.

Enligt skollagen ska åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Skolinspektionen har tagit del av exempel på åtgärdsprogram utarbetade på Falkbergsskolan. Istället för att ange skolans insatser för att en elev ska nå kunskapskraven utgörs åtgärderna i flera fall främst av uppgifter som ska färdigställas för att eleven ska anses uppnå kunskapskravet för godkänt (E). Det saknas också i vissa fall tydliga mål med koppling till läroplanen. I samtliga åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av saknas uppgifter om hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. I samband med faktagranskningen får Skolinspektionen ta del av skolans nya mall för åtgärdsprogram/uppföljning av åtgärdsprogram. Utformningen av mallen antyder att åtgärdsprogrammen fortsättningsvis kommer att innehålla uppgifter om hur och när åtgärdsprogrammen ska följas upp. Skolinspektionen har dock inte tagit del av några åtgärdsprogram utarbetade enligt den nya mallen varför bedömningen kvarstår.

Sammantaget visar utredningen att studiehandledning på modersmålet inte ges till alla elever som är i behov av sådant stöd samt att åtgärdsprogrammen inte uppfyller författningarnas krav. Botkyrka kommun föreläggs att åtgärda dessa brister.

Författning

3 kap. 8-9 §§ skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Botkyrka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Se till att nationella prov används som ett stöd för betygssättning.
- Se till att lärarna får stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.
- Se till att en skriftlig bedömning av elevernas kunskapsutveckling ges när ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne.

Motivering

Enligt skollagen ska lärare få stöd att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Enligt skolförordningen ska nationella ämnesprov användas som ett stöd för rättvis och likvärdig bedömning.

I intervju med lärarna framkommer att det på Falkbergsskolan inte finns någon gemensam syn på de nationella provens betydelse för kunskapsutvärdering och betygssättning. Några lärare ser det som ett prov bland många, medan andra lärare ser det som ett tydligt mått på elevernas kunskaper i ämnet. Inställningen till provens betydelse varierar både mellan lärare på skolan och mellan lärare som undervisar inom samma ämne. I den nationella statistiken över resultaten på nationella prov för årskurs 9 i matematik år 2012 saknas resultat från Falkbergsskolan. Skolledningen förklarar detta med att den dåvarande matematikläraren inte har skickat in proven till Statistiska centralbyrån (SCB), även om dessa har rättats. Varken skolledningen eller lärarna har granskat proven, och skolledningen kan inte redogöra vare sig för resultaten eller för om proven utgjort något stöd för betygssättningen den aktuella terminen. Av Skolinspektionens dokumentstudier framgår vidare att skolan uppvisar mycket stora skillnader mellan resultaten på de nationella proven i årskurs 9 och slutbetygen i respektive ämne.

Utifrån dokumentstudier samt intervjuer med lärare och skolledning gör Skolinspektionen bedömningen att det på Falkbergsskolan saknas en systematisk samverkan kring bedömning och betygssättning av de nationella proven. Lärarna uppger i intervju att det har förekommit diskussioner om så kallad sambedömning av nationella prov, men inte om att samarbeta kring övrig bedömning och betygssättning. Lärarna uppger att skolledningen förväntar sig att sambedömning ska ske av uppsatsdelen i det nationella provet i svenska. Någon extra tid för detta har dock inte getts av skolledningen och det sker främst på lärarnas eget initiativ. Lärarna uppger vidare i intervju att de, trots förväntningar på sambedömning, ändå rättar sina egna elevers prov i stor utsträckning. Av Skolinspektionens dokumentstudier framgår att skolan, under flera

års tid, uppvisar mycket stora skillnader mellan resultaten på de nationella proven i årskurs 9 och slutbetygen i respektive ämne. Lärarna uppger att de inte är medvetna om dessa stora skillnader och att de inte har diskuterats på skolan. Sammantaget bedömer Skolinspektionen därför att lärarna inte ges tillräckligt stöd när det gäller att kunna göra bedömningar och att sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Skolinspektionen vill i detta sammanhang betona rektorns ansvar när det gäller att skapa förutsättningar för lärarnas arbete med likvärdig bedömning och betygssättning.

Utredningen visar att lärarnas varierade inställning till de nationella proven medför att dessa inte alltid utgör ett stöd för betygssättningen. Vidare visar utredningen att lärarna inte alltid får stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Botkyrka kommun föreläggs därför att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 34 §, 3 kap. 14 § skollagen, 9 kap. 20 § skolförordningen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredare Anna Blom.

På Skolinspektionens vägnar

Ulrika Palm
Beslutsfattare

Anna Rydin
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).